

In Vienna convention in redaction of 1963 damage, for which is established liability and compensation, is directly connected with damage caused for physical persons and their property. For other kinds of damage Convention can apply only in case when it is foreseen by law of competent court and in framework provided by such law.

In Protocol to amend Vienna convention (1997) was introduce new definition of nuclear damage, which include three new categories of so called economical damage and such new kind of damage as a cost of measures for reinstatement impaired environmental, unless such impairment is insignificant, and the cost of preventive measures, and further loss or damage caused by such measures.

Thereby, in international nuclear law was achieved significant progress in definition of nuclear damage. We think that definition of term "damage" in Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects should be extended in accordance with last legal achievements in this area.

Key words: nuclear damage, damage, caused by space objects with nuclear sources of energy on the board, international space liability, civil liability for nuclear damage, nuclear sources of energy.

УДК

Д. В. БУСУЙОК,
кандидат юридичних наук

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ДОРАДЧИХ ПОСЛУГ

У статті проведено дослідження сучасного стану та зарубіжного досвіду правового регулювання надання сільськогосподарських дорадчих послуг. Запропоновані заходи з удосконалення правового регулювання надання сільськогосподарських дорадчих послуг – Міністерство аграрної політики та продовольства України має надавати сільськогосподарські дорадчі послуги.

Ключові слова: сільське господарство, послуги, дорадча діяльність, проекти

Бусуйок Д. В. Пути совершенствования правового регулирования предоставления сельскохозяйственных консультативных услуг

В статье проведено исследование современного состояния и зарубежного опыта правового регулирования предоставления сельскохозяйственных консультативных услуг. Предложены мероприятия по совершенствованию правового регулирования предоставления сельскохозяйственных консультативных услуг. Целесообразно, чтобы Министерство аграрной политики и продовольствия предоставляло сельскохозяйственные консультативные услуги.

Ключевые слова: сельское хозяйство, услуги, консультативная деятельность, проекты

Busuiok D. V. The ways of improving the legal adjusting of agricultural consultative service

A study of modern state and foreign experience of the legal adjusting of agricultural consultative service has been done in the article. There are propositions how to improve the legal adjusting of agricultural consultative service. Ministry of agricultural policy and food Ukraine has to become state consultative service.

Keywords: agriculture, services, consultative activity, projects

Політичні й економічні події 2014–2015 рр. призвели до кардинальної зміни передумов розвитку вітчизняного сільського господарства¹. Падіння курсу гривні, руйнація вітчизняної фінансової, зокрема банківської системи, високі процентні ставки за кредитами, підвищення ціни на паливо та на енергоносії, здорожчання вартості насіннєвого матеріалу та добрив може негативно відбитись на діяльності не лише дрібних, а й великих виробників сільськогосподарської продукції. Вони не зможуть вчасно приступити до посівної через брак матеріальних ресурсів. Обсяг виробленої продукції може зменшитися порівняно з обсягом виробленої продукції у попередніх роках. Через брак коштів та підвищення цін на продукти харчування може зменшитись купівельна спроможність населення. Це спричинить скорочення штату працюючих у сільському господарстві, що, у свою чергу, призведе до зростання рівня безробітних на селі та зубожіння населення.

Для запобігання настанню таких негативних наслідків держава має негайно вжити заходів щодо підтримки насамперед найбільш незахищених суб'єктів виробництва сільськогосподарської продукції: особистих селянських господарств, фізичних осіб – підприємців, фермерських господарств, сільськогосподарських кооперативів. Одним із таких способів державної підтримки є сільськогосподарське дорадництво.

На особливу увагу заслуговує досвід Румунії щодо створення мережі дорадчих служб². У 1998 р. під керівництвом Міністерства сільського господарства і сільського розвитку (MARD) було утворено Національне агентство сільськогосподарських консультаційних послуг (ANCA).

Стратегічною метою діяльності ANCA було визначено підтримку реформ у сільському господарстві шляхом забезпечення тренінгів та надання технічної допомоги сільськогосподарським виробникам. Крім того, агентство виконує роль посередника у відносинах між виробниками та науковими й навчальними інституціями. Протягом періоду підготовки приєднання країни до вступу в ЄС основним суб'єктом трансформаційної аграрної політики MARD були дрібні домогосподарства, споживчі та напівспоживчі, з метою підвищення їх ринкової орієнтації та формування на їх базі конкурентоспроможних сімейних фермерських господарств. Більшість із них не мали доступу до інформації щодо наслідків приєднання країни до ЄС. Цю місію на себе взяло агентство. Проте, крім забезпечення інформаційних ресурсів, поширення знань і досвіду, воно мало взяти на себе функцію підтримки фермерів у підготовці для включення в європейську систему бюджетних субсидій. На першому етапі через відсутність координації та взаємодії між ANCA, MARD, науково-дослідними та навчальними інститутами ефективність роботи агентства була доволі низькою. Зрештою, один чи два працівники представництва ANCA на місцях не могли об'єктивно охопити всі сфери господарської діяльності фермерів (агрономія, менеджмент та аудит, нарахування субсидій тощо). Була сформована трирівнева система консультативних послуг, яка включала центральний офіс на національному рівні у кількості 70 працівників, понад 430 працівників районних офісів та 600 працівників муніципальних офісів, діяльність яких фінансувалася з державного бюджету. Більшість працівників (85%) мали технічну або сіль-

ського господарську освіту й лише 3% – економічну. Згодом частка працівників з економічною освітою трохи збільшилася, що було зумовлено потребами надання консультаційних послуг у сфері управління та розвитку бізнесу (в тому числі не аграрного).

У 2001 р. районні офіси агентства отримали більше свободи у своїй діяльності. Проте від такої децентралізації влади було більше негативних наслідків через відволікання працівників від основної своєї діяльності. Тому у 2005 р. було здійснено спробу інтеграції зусиль центрального офісу та локальних представництв для ефективнішої роботи шляхом активного залучення наукового потенціалу країни шляхом: створення демонстративних господарств для поширення нових видів рослин та тварин, технологій тощо; проведення навчальних курсів, семінарів, круглих столів за участю науковців, сільськогосподарських виробників; демонстрації передових наукових досягнень на виставках національного, локального рівнів; широкої видавничої кампанії для поширення інформації про досягнення в галузі аграрної науки та сільського розвитку.

Очевидно, що адаптація аграрного сектору Румунії до європейських умов розширила межі здійснюваної політики в сільській місцевості, що виходило за рамки поняття аграрний розвиток і включало широке коло питань: диверсифікації аграрної й не аграрної зайнятості; підвищення якості знань та людського капіталу; формалізації соціальних відносин на селі та розвитку соціального капіталу громад та інші. Звичайно, обмежена кількість локальних центрів ANCA не могла на місцях охопити все коло питань, оскільки, як правило, один працівник обслуговував декілька сіл.

Для розв'язання цієї проблеми було налагоджено більш тісну взаємодію між офісами на всіх трьох рівнях. Так, центральний офіс ANCA забезпечував підтримку із загальних питань (законодавства, внутрішніх та зовнішніх ринкових цін, умов доступу та фінансування з європейських фондів тощо), використовуючи власні можливості доступу до інформації різних міністерств. Районні центри забезпечували спеціалізовану та кваліфіковану підтримку представників на місцях шляхом: контактів спеціалістів з представниками ANCA; проведення тренінгів та семінарів; технічної підтримки локальних проектів тощо. Локальні центри безпосередньо працювали з фермерами та селянами над вирішенням їх поточних питань.

Сформована мережа консультативних центрів у Румунії доволі результативно працювала на етапі підготовки країни до вступу в ЄС завдяки системному підходу організації її роботи.

Беручи до уваги наявний зарубіжний досвід правового регулювання надання сільськогосподарських дорадчих послуг, ми підтримуємо висловлену науковцями позицію, відповідно до якої ефективним інструментом впровадження державної аграрної політики, забезпечення інноваційного розвитку сільського господарства та сільських територій, подолання бідності на селі має стати державна система сільськогосподарського дорадництва, яка довела свою ефективність і життєздатність в усіх розвинутих країнах³.

Відповідно до сучасних умов соціально-економічного розвитку ми вважаємо, що постійне надання дорадчих послуг виробникам сільськогосподарської продукції в усіх областях і районах на безоплатній основі могло б забезпечити Міністерство аграрної політики та продовольства України. Одним із джерел фінансування діяльності цього органу могло б стати бюджетне фінансування соціально спрямованих дорадчих послуг.

Виходячи з правового статусу Міністерства аграрної політики та продовольства України як органу виконавчої влади та беручи до уваги той факт, що надавати дорадчі послуги будуть державні службовці, це підвищить відповідальність за здійснення дорадчої діяльності – надання консультацій, проведення семінарів, видання відповідної літератури тощо.

Ми вважаємо за доцільне:

1. У Законі України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» передбачити надання дорадчих послуг ЦОВВ – Міністерством аграрної політики та продовольства України. Воно може функціонувати поряд з наявними дорадчими службами або відповідний структурний підрозділ міністерства може бути створений на їх базі.

2. З метою оформлення правового статусу Міністерства аграрної політики та продовольства України потрібно постановою Кабінету Міністрів України внести зміни до Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України і в ньому передбачити надання ним дорадчих послуг.

3. До завдань Міністерства аграрної політики та продовольства України варто віднести надання адміністративних послуг у аграрній сфері.

4. Дорадчі послуги Міністерством аграрної політики та продовольства України мають надаватись на центральному та місцевому рівнях – на рівні областей та районів.

До повноважень Міністерства аграрної політики та продовольства України на центральному рівні може бути віднесене: загальне керівництво системою надання дорадчих послуг в Україні; координація відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками, науковими та навчальними закладами.

До повноважень Міністерства аграрної політики та продовольства України на місцевому рівні може бути віднесене здійснення практичної діяльності: організація публічно-приватного партнерства у сфері аграрної діяльності; організація аграрних кластерів; створення демонстративних господарств для поширення нових видів рослин та тварин, технологій тощо; демонстрація передових наукових досягнень на виставках національного, локального рівнів; надання консультацій у сфері аграрної діяльності; проведення виставок, конференцій, семінарів та тренінгів у сфері аграрної діяльності; видання методичної літератури з питань дорадчої діяльності.

5. Працівники Міністерства аграрної політики та продовольства України, які надаватимуть дорадчі послуги, мають бути державними службовцями.

6. Дорадчі послуги мають надаватись виробникам сільськогосподарської продукції безкоштовно. До виробників сільськогосподарської продукції, які можуть отримувати дорадчі послуги безкоштовно, доцільно віднести: фізичних осіб, які ведуть особисті селянські господарства; фізичних осіб підприєм-

ців, які займаються виробництвом сільськогосподарської продукції та/або обслуговуванням сільськогосподарської діяльності; фермерські господарства; сільськогосподарські кооперативи.

7. Фінансування діяльності з надання Міністерством аграрної політики та продовольства України дорадчих послуг має відбуватись за рахунок Державного бюджету України, місцевих бюджетів, коштів грантів, міжнародної допомоги та інших джерел, не заборонених законом.

Вважаємо, що наведені положення сприятимуть удосконаленню правого регулювання надання сільськогосподарських дорадчих послуг та функціонування Міністерства аграрної політики та продовольства України.

1. Бусуйок Д. В. Правові аспекти надання сільськогосподарських дорадчих послуг / Д. В. Бусуйок // Часопис Київського університету права. – 2014. – № 3. – С. 207–212.
2. *Сільськогосподарське дорадництво*: проблеми, стратегія та шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф., (Київ, 16 жовт. 2013 р.). – К. : Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2013. – С. 39–41.
3. *Соціально-економічні засади розвитку сільських територій (економіка, підприємництво і менеджмент)* : монографія / [Малік М. Й., Кропивко М. Ф., Булавка О. Г. та ін.]; за ред. М. Й. Маліка. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – С. 611.

Busuiok D. V. The ways of improving the legal adjusting of agricultural consultative service

A study of modern state and foreign experience of the legal adjusting of agricultural consultative service has been done in the article. The political and economic events of 2014-2015 years have completely changed the development of agricultural sphere Ukraine. Due to financial crisis there can be critical problems in agricultural sphere. To avoid theme the government has to support agricultural producers. The current way to support agricultural producers is nongovernmental agricultural consultative services. They do not work properly. There is no the system of such services. They work temporarily due to special programs 'money.

The experience of other countries how to improve agricultural consultative service has been studied. Agricultural consultative services exist in different ways. The state consultative services act in Romania and have good results. That is why it is worth to adopt Romania's practice.

There are propositions how to improve the legal adjusting of agricultural consultative service. Ministry of agricultural policy and food Ukraine has to become state consultative service. The function of Ministry of agricultural policy and food Ukraine as state consultative service has to be included in Law of Ukraine «About agricultural consultative activity». It can function next to present nongovernmental consultative services or be created on their base. With the aim to proclaim the legal status of Ministry of agricultural policy and food Ukraine as state consultative service Decree of Cabinet Council Ukraine «About Ministry of agricultural policy and food Ukraine» must be changed.

Ministry of agricultural policy and food Ukraine as state consultative service will function on central and local levels. As powers of central state consultative service can be taken: common guidance of the system of state consultative service in Ukraine, co-ordination of relations among agricultural producers, scientific and educational establishments. Realization of practical activity – giving the consultations, realization of seminars, trainings, and publishing activity can become the competence of local consultative services. These kinds of services will be free of charge for small (medium) agricultural producers.

Keywords: agriculture, services, consultative activity, projects.